

עניי הניקונים

חיים בהחלט שהפכנו להעניי
הלוואה לישראל.

★ ★ ★

י ש אנשים בישראל המאמינים כי אסור היה לראש ממשלת ישראל להיפגש עם מנהיגיו של "עם המרצונים" הרואים בכך חילול ובגידה בזכר הטובות של מדינאי אמיתי: אומץ לב מוסרי, נאמנות לחוק על דעת הרוב ולעמוד על דעתו. דויד בן-גוריון נבחר לתפקיד ראש ממשלת ישראל. הוא לא נבחר על-ידי יהודי העולם, ואין שום חובות כלפיהם. חובתו היא כלפי מדינת ישראל ואזרחיה. האינטרס שלה — ורק שלהם — חייב להנחות אותו במילוי תפקידו.

אזרחי ישראל, כפרטים, יכולים לתעב את הגרמנים — ואני, אישית, אינני נמנה חובבי העם הזה. אזרחי ישראל, כפרטים, ואף חייבים! — לזכור את הנזק שנגרם על-ידי חוליה זו, שפע בשם העם הגרמני וכשליחיו החוקים. אולם מדינת ישראל, כמדינה, חייבת לפעל לפי אינטרס קר, מבלי להיות משועבדת לרגשות. היא חייבת להיות במגע עם המדינות ולהיות נוכחת בכל מקום. רק תוכל לתמרן באופן חופשי, לנצל את האגוד השני, לרקוד על כל התחנות, להשתתף בגמישות מכסימלית במשחק המדיניות. ישראל היא מדינה מבודדת — במידת רבה באשמת דויד בן-גוריון. בהיותו מנהיג, אין היא יכולה לברור, אם דויד זקוקה לנשק, היא צריכה לקחתו בכל מקום שם הוא נמצא. אם היא זקוקה לעזרה מנייה, עליה לגייסה בכל בירה. שותפות פוליטית מבוססת על אינטרסים, לא אהבה. והן תמיד זמניות, חולפות.

על כן אין הפגישה עם ראש ממשלת גרמניה כפופה לשיקולי כבוד. אך היא כפופה לשיקולי כבוד. לפני הפגישה היה דויד בן-גוריון צריך לשאול את עצמו: האם זה כראוי לי? האם אני מבלתי תמורה נאותה לדבר שאני תן? האם אין מרמזים אחרים?

★ ★ ★

י יש הבדל בין מסחר רגיל ומספוליטי. שני סוחרים הרוצים לעסק, נפגשים כדי להחליט על התנאים אשר נפגשים מדינאים, עצם הפגישה מה לעיתים סחורה שצד אחד מוכרה לשני כן סירב הנשיא אייזנהאואר בשעתו לתת בועידת-פיסגה, ללא תשלום טובי מראש. כך מסרבים הערבים להיפגש נציגי ישראל ללא תשלום מוקדם בצורת פתרון בעית הפליטים.

הסכמתו של בן-גוריון להיפגש עם אדנואר היתה סחורה יקרה. עצם הפגישה נתן לגרמני תעודת-כשיומחק את הרושם השלילי של גל צל הקרס והפרשה הספרדית. כשהלך אדנואר לסחור בתצלומי הפגישה, לא השאיר ספק כי מלכתחילה התכוון אך ורק לכך. זאת היתה הסחורה שמכר בן-גוריון. שילם עבורה בהרעה גיכרת נוספת של ישראל עם ברית-המועצות — הרעה העשויה להתבטא במשלוח-יגשק נוספים למדינות ערב.

מה קיבל בן-גוריון תמורת סוחר זה? אם נוציא לרגע מן החשבון עניינים ימיים, שאיש אינו יכול ממילא לבדוק אמיתותם, התשובה היא — מלים יפות בניגוד לכל הכריזות העממיות בעסק מסחרי זה דפק דווקא "גוי" את היהודי.

הוא השיג ממנו משהו — משהו ששהה לו כסף רב — תמורת לא כלום.

שום החזקים ביותר בכון (מלכר אדנואר עצמו) — שריהבטחון שטראוס ושר המסחר והתעשייה ארהארד — מתנגדים לכל התקריבות לישראל. מולם עומד רק שרי החוץ פוידברנטאנו, שהשפעתו אפסית.

הסכם השילומים הושג, בשעתו, למרות היערכות זו, בהכרעתו האישית של אדנואר.

חיים, ונראה מה אפשר לעשות. יתכן כי בן-גוריון שמע את אשר רצה לשמוע, והאמין כי קיבל התחייבות. יתכן גם כי רצה להעמיד את הגרמני בפני עובדה קיימת, ומיהר לפרסם את הידיעה כדי למנוע התחמקות. כך או כך, היה זה צעד מוטעה.

כי אדנואר לא יכול להבטיח הבטחה כזאת — אפילו רצה בכך. אדנואר בן ה-82 הוא שליטיחיד בכון, לא פחות מאשר בן-גוריון בן ה-72 בירי.

בן-גוריון (עם טדי קולק): האם רימו אותו?

או היתה גרמניה זקוקה עדיין להכרה בחברת העמים התרבותיים, ודעתו של אדנואר ניצחה. אולם מאז חזר לגרמנים הבטיח חוזה-עצמי, מקומם בעולם המערבי מובטח. במצב זה, לא יכול היה אדנואר לתת הבטחה קלת-דעת. אם בכלל היה לו סיכוי לשכנע את אילי-התעשייה ואת שרי הבסחון והמשק שלו, שכדאי להעניק הלוואה ל"ישראל", הרי הפירסום המוקדם של הידיעה הכוזבת הפחית סיכוי זה בהרבה.

דבר אחד ברור: הגרמנים מכ-

שלים. אולם בון אינה שולטת בגרמניה כמו שירושלים שולטת בישראל.

בגרמניה קיימת תעשייה כבדה, שבעליה חזקים מן הממשלה. תעשייה זו משליכה את יתבה על השוק הערבי הנרחב, והיא רוצה לחדור למרחב האפריקאני. גם הצבא הגרמני מאמין בצורך לקיים את ידידות הערבים, אשר הנפט שלהם מפעיל את הטאנקים הגרמניים.

מצב זה גרם לכך ששני האיר-

אזרחי ישראל גיללים מומן לכך ש-ההכרזות של ראש ממשלתם דומות תמיד לקטר, הגורר אחריו כמה קרונות של הכחשות, טענות סילוף, הצטרפויות ונסיגות. בשביל הקהל הבינלאומי, לעומת זאת, הצגה זו עודנה בחזקת חידוש. לפיכך אין סלא שקלה זה עוקב בסקרנות מבודחת אחרי תוצאות הפגישה בין דויד בן-גוריון וקונראד אדנואר בנייריורק.

הפרטים היבשים הם כלהלן: ראש ממשלת ישראל וראש ממשלת הרי פובליקה הגרמנית הפדרלית נפגשו, אחרי הידברות מוקדמת בדרג גמון יותר, הפגישה לא התקיימה בחרורו של ראש ממשלת ישראל, גם לא במקום ניטרלי, אלא בחדרו של המנהיג הגרמני.

בשעת הפגישה הוזמנו הצלמים להנציח את המעמד. ראש ממשלת ישראל לא הקפיד על פוזת רשמית קריירה, כנהוג בין מדינות בלתי-ידידותיות. הוא גם לא הסתפק בלחיצת-יד, כנהוג בין מדינות ידידותיות. הוא עשה ז'סטה אימפולסיבית, שם את ידו על זרועו של הגרמני, כדרכו של ידוד ותיק ומפורסם.

★ ★ ★

בתום הפגישה אמר הקאנצלר הגרמני לעוריו: "אולי בכל זאת כדאי לשייח לוח להם שגריר. זה יהיה יותר בזול!" משמע, שדובר בפגישה על משהו יקר יותר מיצירת יחסים דיפלומטיים — צעד שגרמניה מתנגדת לו, מחשש פן יכירו הערבים, כנקמה, בגרמניה המזרחית הקומוניסטית.

ברור, איפוא, שאמנם דובר על כסף. אולם האם סוכם משהו? כעבור זמן קצר, בלונדון, כינס דויד בן-גוריון את העיתונאים הישראלים וסיפר להם, "שלא לפרסום", כי הקאנצלר הגרמני הבטיח לו עשר הלוואות שנתיבות, בסך 50 מיליון דולאר לשנה. אותה ידיעה שודרה כבר למחרת היום בהבלטה במהדורות-הערות של רול ישראל.

"קול ישראל", שהוא מחלקה של משרד ראשי-הממשלה, לא היה מעז לשרר ידיעה כזאת ללא אישור מגבוה — וקרוב לודאי כי ראש הממשלה עצמו דאג לשררה. כעבור שעות מעטות באה הכחשה נמרצת מבון. גם משרד-האוצר וגם משרד החוץ הגרמני הודיעו שלא ידוע להם דבר על הלוואה כלשהי לישראל.

כעבור שלושה ימים, אחרי שהפקידים כבר הספיקו לכוא במגע עם אדנואר ולקבל ממנו הוראות, חזרו על הכחשתם בצורה שלא השתמעה לשתי פנים: "בדין-וחשבון ש-קיבלנו מן הפגישה אין זכר לשום הלוואה." והופיע בראיונות טלביזיה, מדי פעם נשאל בדבר הסכנה של החיאת הנאציזם בגרמניה, לאור גל ציור צלבי-הקרס וגילוי התכנית הסודית להקים בסיסים של הצבא הגרמני על אדמת ספרד הפאשיסטית. בכל פעם שלף, כחשובה, את התצלום עם דויד בן-גוריון ונוסף בו לעיני מיליוני צופי-הטלביזיה.

אם ראשי-הממשלה של המדינה היהודית מאמין לגרמניה החדשה, אמר, מדוע יפקדו בה עמים שיסכלו פחות מן הגרמנים?

★ ★ ★

מה קרה, אם כן? מי רימה את מי? מי התכחש לדבריו או בדה דברים מלבד? אין ספק כי ראש ממשלת ישראל אמנם דרש, בפגישתו, הלוואה גרמנית. מאחר ש-הסכם השילומים מתקרב לקצו, ואילו יש-ראל רחוקה עתה מעצמאות כלכלית יותר משהיתה אי פעם, ענין זה קרוב ללב מאד. קרוב לודאי כי אדנואר התחמק מן הענין כפסק דיפלומטי — משי-הז ברור: "כן, כן, הדבר בא בי-חשבון — שלחו אלינו כמה מומי-